

УДК 39 (477. 85/87) "19/20" : 39—051 (477. 83)
Шухевич (082)

Андрій КАРПЕНКО

ХАРАКТЕРИСТИКА ГОСПОДАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ГУЦУЛІВ ВОЛОДИМИРОМ ШУХЕВИЧЕМ У РЕФЛЕКСІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОЛОГІВ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ — ПОЧАТКУ ХХІ ст.

На основі аналізу перших двох частин «Гуцульщина» Володимира Шухевича та досліджень відомих карпатознавців другої пол. ХХ — поч. ХХІ ст., які використовували вміщені в них матеріали, охарактеризовано інформаційний потенціал праці В. Шухевича щодо господарських занять галицьких гуцулів. Особливий наголос зроблено на монографіях Степана Павлюка, Мар'яна Мандибури, Михайла Глушка, а також на колективних монографіях — «Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження» (1987), «Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат» (2006).

Ключові слова: Володимир Шухевич, «Гуцульщина», гуцули, господарські заняття, тваринництво, землеробство, лісозаготівлі, домашні промисли і ремесла.

«Гуцульщина» Володимира Шухевича (1849—1915) є однією з головних праць для характеристики традиційно-побутової культури такої етнографічної групи українців, як гуцули (принаймні тих з них, які населяють терени т. зв. галицької Гуцульщини — гірські райони сучасної Івано-Франківської обл.). У другій частині своєї праці В. Шухевич охарактеризував головні господарські заняття автохтонного населення галицької Гуцульщини. Ці матеріали використовували та нині використовують багато карпатознавців. У цій статті ми ставимо собі за мету, на основі аналізу їхніх праць, охарактеризувати інформаційний потенціал «Гуцульщини» В. Шухевича з погляду важливості вміщених у ній матеріалів про господарські заняття гуцулів.

Структура другої частини «Гуцульщини» В. Шухевича є недостатньо продуманою, адже вона охоплює лише два розділи «Звичайні заняття Гуцулів» та «Домашній промисел», підрозділи яких між собою часто неспівмірні за обсягом. Розділ «Звичайні заняття Гуцулів» містить такі підрозділи, як «Праця в оседку», «Сінокоси», «Бутини. Сплавачка», «Полонина», «Рибарство» та «Стрілецьтво»; розділ «Домашній промисел» — «Лижкарство», «Коритарство», «Боднарство», «Столярство», «Кушнірство», «Ткацтво», «Гончарство», «Мосяжництво», «Вироби з ременя», «Різьбярство».

Дев'ятий розділ «Звичайні заняття гуцулів» розпочинається характеристикою сільськогосподарських занять. Тут В. Шухевич зупинився на таких питаннях, як переробка зернових культур за допомогою жорен, виготовлення полотна з льону та конопель і сукна з вовни, пошиття одягу, виготовлення олії, робота на городі та ріллі, зокрема оранка. Отже, як бачимо вже, принаймні, з цього переліку порушених дослідником питань, у цьому розділі автор, фактично, «відірвав» процес переробки злаків та олійних культур від традиційного харчування, а виготовлення матеріалів для пошиття одягу від характеристики самого одягу.

Вочевидь, доречнішим було б, якби перший підрозділ дев'ятого розділу «Гуцульщини» охоплював лише землеробство. Один з головних знавців цієї ділянки господарських занять українців Степан Павлюк пише, що в другій частині «Гуцульщини» рільництво охарактеризоване як одне з важливих занять мешканців східної частини Українських Карпат [16, с. 7]. Етнолог використав відомості В. Шухевича про те, що задля уникнення виробничих

утруднень та біди гуцули не починали оранку «ані у вівторок, ані у суботу, ані у повні місяця» [16, с. 72; 21, с. 164].

С. Павлюк не оминув увагою інформацію «Гуцульщини», присвячену орним знаряддям праці. На основі аналізу наведеного В. Шухевичем матеріалу стосовно використання гуцулами плуга, дослідник пише: «Не виключено, що плуг на Гуцульщині побутував у господарствах заможних газдів, які володіли кращими (у долинах річок) землями. Отже, не стільки неохота гуцула до плуга була гальмом запровадження його в господарстві, скільки об'єктивні соціальні й природні чинники. Опосередковано на це вказує побутування серед населення табу на використання плуга для обробітку ґрунту, яким заборонялося «пороти землю». Очевидно, що така заборона виникла на протидію загрозі поширення цього «нечистого» знаряддя, яке вже існувало не деінде, а власне на Гуцульщині» [16, с. 121].

Особливу увагу дослідники (С. Павлюк, М. Глушко) звертають на опис В. Шухевичем пристрою для транспортування плуга в поле — «бендюх» [16, с. 136; 21, с. 165]. М. Глушко зауважує, що при описі цього типу волокуш В. Шухевич допустив важливу неточність, вказавши: «Плуг везуть із дому на поле на бендюхах — двох під острим кутом збитих к о л е с а х (виділено нами. — М. Г.), на яких плуг спочиває, не досягаючи землі» [21, с. 165]. За твердженням М. Глушка, описаний у цій цитаті засіб не міг існувати насамперед з технічного погляду [4, с. 88].

С. Павлюк зазначає, що В. Шухевич у своїй праці навів й опис борони іншого технічного виконання, ніж зафіксована дослідниками Гуцульщини: «Борона має два довші крайні і два коротші середуці хребетики (бруси. — А. К.); в попереку хребетиків переходить шість ёстиків (поперечних планок. — А. К.); там, де естики перехрещують ся з хребетиками, задовбані через них обох залізнi чопи» [16, с. 138; 21, с. 165—166].

С. Павлюк використав фактичний матеріал В. Шухевича й для опису способів забезпечення врожаю зернових від птахів (гуцули відлякували горобців «деркачами», докладний опис яких етнолог почерпнув з «Гуцульщини» [16, с. 86; 21, с. 166—167]), а також процесу жнив (оскільки стодол на Гуцульщині було мало, збіжжя складали на подвір'ї

в оборогах або на «подену» — кам'яному підвищенні, вкритому галуззям смереки та соломою [8, с. 97; 21, с. 166]).

Стосовно ж розділу «Землеробство» колективної монографії «Гуцульщина» 1983 р. (автори — М. Мандибур та С. Павлюк), то його автори з усіх матеріалів другої частини «Гуцульщини» В. Шухевича найбільшу увагу зосередили на інформації про жнива: жінці («жильниці») приступали до роботи дуже рано. Першим починав жати господар або господиня. Схоплені долонею і зжати одним махом серпа стебла («лучка», «жмуток») клали на землю («на політ») [9, с. 115; 21, с. 166]. Щодо інших аспектів, узято інформацію про ручні знаряддя обробітку ґрунту, оранку, захист полів та городів від диких звірів і птахів [9, с. 115; 21, с. 164—167].

Стосовно сінокосів, то С. Павлюк зупинився на інформації з «Гуцульщини» про косу, «кушку» [16, с. 149, 155; 21, с. 168—169], навів таку цитату про гуцульські «кіста»: «Те кіся, що з одною ручкою, має другий кінець гладко оброблений і називається рукодавник. Прироблена друга ручка («кал'їчка») встановлена «під простим кутом до попередньої...» [16, с. 150; 21, с. 168—169]. У розділі в співавторстві з М. Мандибурою акцентовано увагу на заготовці сіна на полонинах, спеціально призначених для цього; на тому, що на гірських луках траву косили раз на рік (у першій половині вересня), а на сіножатах біля хат та на угноєній землі — двічі на рік [9, с. 116—117; 21, с. 168, 170].

У контексті характеристики сінокосів зазначимо, що, намагаючись у монографії «Генезис тваринного запрягу в Україні: культурно-історична проблема» з'ясувати походження терміна «розкіп» (вживали для диференціації тяглогового приладу різних видів сухопутного транспорту — господарських саней і воза), М. Глушко використав з праці В. Шухевича інформацію про те, що цим словом галицькі гуцули позначали палицю («патик») із розколом усередині, за допомогою якого переносили спеціальний прилад («цапар») із сіном, а також роздвоєння у рукоятці граблів [5, с. 159; 21, с. 169 (мал. 112/4/2), 171 (мал. 114/3)]. Про засоби перенесення сіна — «цапари», «ключі», «наріжники», «петельки» М. Глушко, з покликанням на В. Шухевича, зазначив у своїй монографії про сухопутні шляхи сполу-

чення і транспортні засоби в Українських Карпатах [4, с. 72, 74; 21, с. 171—172].

Окремий підрозділ «Гуцульщини» В. Шухевич присвятив лісозаготівлі — одному з головних традиційних занять гуцулів. Значну кількість наведених у ньому матеріалів М. Глушко використав під час написання розділу «Лісозаготівлі» до колективної монографії «Гуцульщина» видання 1983 р., а також до своєї монографії (1993): про знаряддя праці (звичайні сокири, сокири-«доненьки», які мали довше топоріще, через що ними було зручніше підрубувати стовбури); про будівництво на великих ярах і ямах т. зв. кашиць — спеціальних споруд з двох зведених із колод стінок, середину між якими заповнювали камінням (у небезпечних місцях стінки «кашиць» додатково підпирали спеціальними «медведями»); про виготовлення плотів для лісосплаву: сплавники збивали їх на «порташах» (прирічкових складах) — на низьких ділянках берегів ріки або ж на невеликій воді в самому руслі (для цього поперек русла чи на березі ріки робітники клали спеціальні «пільги» (колоди-лежаки) [3, с. 120—121, 123; 4, с. 179, 191, 197; 21, с. 175, 179, 181].

М. Глушко зазначає, що наприкінці XIX — на поч. XX ст. гуцули басейну Черемошу для збивання передка плоту використовували спосіб, який мав два підтипи: традиційний і модернізований. Перший з них дослідник описує за допомогою цитати з «Гуцульщини» В. Шухевича: «Тепер (після підготовки до збивання плоту. — М. Г.) заверчує (сплавник. — М. Г.) у крайні ковбки *розкруте* — молоду смерічку, печену у вогні і коло вогню кручену, і запліщує того розкруте до одного з дальших ковбків; а від себе бе розкруте дальше, так, що наробить з тих розкрутів *ланц*, який вяже верхки ковбків; в ковбках, до яких розкрути не прибиті, а лише над ними переходять, бе попри ланц *стражі* = *ключи*; таке легке сполучене придержує ковбки разом; окрім того, дозволяє кожному ковбкови з осібно розсунути ся, підняти ся, як ідучи водою натрафить на скіпки — виступаюче каміне» [4, с. 193—194; 21, с. 181]. М. Глушко наголошує й на тому, що В. Шухевич подав рисунок із зображенням технології формування плоту [4, с. 194; 21, с. 181].

Особливу увагу М. Глушко звертає на гуцульську народну термінологію, яку навів В. Шухевич. На-

приклад: «У басейні Черемошу найбільш поширеним означенням однієї плотоодиноці як самостійного плоту була назва «тальба» («талба»). [...] Крім того, гуцули басейну р. Черемош для означення сплавів великих розмірів вживали термін «надовжниця» [4, с. 202; 21, с. 181].

Основа життєзабезпечення гуцулів — полонинське господарство. Інформацію з підрозділу праці В. Шухевича «Полонина» використовували багато дослідників різних ділянок традиційно-побутової культури гуцулів: скотарства, будівництва, харчування, народного мистецтва тощо.

Провідний український дослідник полонинського господарства гуцулів Мар'ян Мандибуря у своїй монографії писав, що у другій частині «Гуцульщини», «...у розділі «Полонина» (с. 184—221), добре ілюстрованому фото і малюнками, В. Шухевич детально описав матеріальну і духовну культуру та побут пастухів полонин галицької Гуцульщини. Автор зупинився на житлово-господарському будівництві, подав план забудови полонини Людової, розповів про громаду пастухів, оплату їх праці і життя на полонині, про випас різних тварин на гірських пасовищах, доїння овець і виготовлення продуктів з овечого молока тощо. Він також звернув увагу на різні вірування і забобони, що побутували тоді серед пастухів. Етнографічна діяльність В. Шухевича та його монографія «Гуцульщина» була досить позитивно оцінена його сучасниками-вченими. Проте вона має описовий характер, автор не поставив у своєму дослідженні ніяких проблем і цим применшив наукову цінність своєї праці» [10, с. 11].

Відомості з «Гуцульщини» стали для М. Мандибурі важливим порівняльним матеріалом: він отримав можливість зіставлення різночасової інформації про пастушу громаду. Так, на основі праці В. Шухевича, дослідник зазначив: «У кінці XIX ст. ватаг і старший вівчар на полонинах галицької Гуцульщини одержували за літній сезон 5—6 бербениць бринзи, або близько 50 золотих ринських. Крім того, кожного пастуха тут забезпечували щомісяця парою постолів і їжею. Молодші пастухи одержували по 3—4 бербениці бринзи, або 25—32 золотих ринських. Лише пастух великої рогатої худоби завжди мав плату грошима — 8 золотих ринських за місяць і їжу» [10, с. 43; 21, с. 190].

Наголосимо, що організацію випасу худоби та побуту пастухів на полонинах у своїй монографії М. Мандибур охарактеризував переважно на основі власних матеріалів. Натомість у 1980-х рр., під час написання розділу «Тваринництво» до колективної монографії «Гуцульщина» (співавтор розділу Михайло Тиводар), дослідник використав цей матеріал з праці В. Шухевича значно повніше (для опису звичаю «раваш», полонинського будівництва, одягу пастухів, особливостей випасу корів, волів, бугаїв і дійних овець тощо) [11, с. 100—103; 21, с. 185, 189, 210].

На відміну від матеріального аспекту гуцульського високогірного пастухування, духовну культуру пастухів у монографії «Полонинське господарство Гуцульщини...» М. Мандибур описав, здебільшого спираючись на «Гуцульщину» В. Шухевича: зупинився на інформації про «живу ватру» [10, с. 158, 160; 21, с. 191], про ритуали, які виконував ватаг, щоб захистити худобу та пастухів від нечистої сили (на другий день перебування на полонині він уранці, коли ще не було «на зорях» і всі спали, йшов до струнки й ударяв сокирою тричі в обручину, примовляючи спеціальні замовляння) [10, с. 161; 21, с. 192]. Наприклад, М. Мандибур процитував народну молитву, яку промовляв ватаг, уперше заходячи в даному році до стаї, а також описав обрядодії після молитви: «Декую Господу Богови, що Господь Бог допоміг, аби я у тебе увійшов у мирности, в радости, так ми Господи Боже допоможи з тебе зійти у мирности, в радости. Як мені Господь с'єтий, допоміг зиму перезимувати, так мині Господи с'єтий допоможи літо перелітувати, товаришам моїм та всему народови православному». Після цього ватаг складав речі в кутку стаї, заходив поза ватру, зарубував навідліг сокиру в стіну й кидав на давнє вогнище підкову (щоб уберегти стаю від попадання блискавки). При цьому він промовляв: «Ти вже є доста піхана і бита ще не є згорена; тепер маєш горіти; піхати, топтати тебе ніхто не має» [10, с. 157; 21, с. 191—192].

Працю В. Шухевича, під час характеристики полонинського будівництва, не оминув увагою Іван Могитич, позаяк В. Шухевич навів унікальний матеріал про інтер'єр ватарника. Так, етнолог пише: «Інтер'єр ватарника залежить від розташування ватри. Зустрічаються такі варіанти розміщення ва-

три: I — в кутку праворуч від входу. При цьому берфела (пристрій для підвішування казана. — А. К.) кріпиться як до причілкової стіни, так і до поздовжньої; II — посередині правої чи лівої поздовжньої стіни або біля цих стін трохи ближче до входу; III — праворуч від входу в комору, майже напроти вхідних дверей у ватарник. При цьому берфела закріплена до внутрішньої поперечної стіни. Цей випадок відомий тільки з опису стаї, поданої В. Шухевичем» [12, с. 142].

Яскравим елементом полонинського господарства було виготовлення молочних продуктів, а також сирної пластики. М. Глушко, покликаючись на В. Шухевича, зазначає, що з полонини молоко та молочні продукти перевозили на конях у спеціальних «бербеницях», виготовлених бондарями. Етнолог наводить детальний опис бербениці, який у «Гуцульщині» сповнений багатьма народними термінами (В. Шухевич подав ці матеріали в підрозділі «Бондарство» розділу «Домашній промисл») [4, с. 63; 21, с. 249—250].

Стосовно сирної пластики, то в колективній монографії «Гуцульщина» (1983) вона охарактеризована в частині про народне мистецтво. Автори відповідного розділу процитували зразок пастушого фольклору, який В. Шухевич опублікував у своїй праці:

*Пішли вівці в полонинку, лиш єгньита бліють,
Ба шож наші вівчврики в полонинці діють?
Ба шо діють, ба шо діють, ци не ватагують?
Поробє там колачики, тай нам подарують*

[21, с. 217—218].

Дослідники М. Рибарук та М. Базак вважають цей текст підтвердженням того, що традиція ліпити з сиру пов'язана з випасом овець на полонинах: саме там вівчарі виготовляли перші скульптурки із сиру, які мали значення оберегів, зокрема для худоби, та виконували обрядові функції [17, с. 438]. При цьому автори зробили помилку в покликанні: Шухевич В. Гуцульщина. Ч. 2. — С. 258; насправді ж: Шухевич В. Гуцульщина. Ч. 2. — С. 217—218.

Науковий аналіз виготовлення сирної пластики зробила Людмила Герус. Услід за В. Шухевичем вона зазначає, що на Гуцульщині вільним ліпленням формували круглі сири (їх оздоблювали хрестоподібним орнаментом, нанесеним ножем чи іншим го-

стрим предметом). Проте найбільш вживаною місцевою назвою для гуцульської сирної пластики була лексема «баранчики». Із сиру гуцули робили також «калачики» (часто способом обкручування палянички на палиці) та «фірмаки» (у вигляді кола й кільця з отвором по середині) [2, с. 791, 795; 21, с. 216, 217 (іл. 141)].

Характеризуючи використання карпатознавцями матеріалів з таких підрозділів праці В. Шухевича, як «Рибарство» та «Стрілецтво», зазначимо, що у розділі «Допоміжні види занять» (автори М. Мандибуря, Р. Федина) колективної монографії «Гуцульщина» (1983) інформація про рибальство використана недостатньо повно (автори зробили покликання на В. Шухевича після речення, що на Гуцульщині поширеною була і ловля риби за допомогою вудок, а також після тверджень, що гуцули рибалили плетеними з лози вершами та били рибу три- чи чотириметровими смерековими держаками з необтягненими гілками у верхньому кінці) [8, с. 156—157; 21, с. 224, 226—227]. Натомість підрозділ «Мисливство» «Гуцульщини» від 1983 р. є скороченою версією підрозділу «Стрілецтво» «Гуцульщини» В. Шухевичем [8, с. 153—156; 21, с. 235—238].

Десятий розділ «Гуцульщини» В. Шухевича присвячений домашнім промислам і ремеслам гуцулів: виготовленню декоративно-ужиткових предметів з дерева, шкіри, природніх волокон (льону, коноплі), глини, металу. У колективній монографії «Гуцульщина» (1983) народне мистецтво представлено окремою частиною, яка включає в себе низку розділів. Авторка розділу «Художнє ткацтво» Олена Никорак покликала на працю В. Шухевича лише у вступі, і то з певними неточностями. Так, покликання зроблено на першу частину «Гуцульщини» (хоча ткацтво охарактеризоване в другій частині) після твердження, що до питання розвитку ткацтва на Гуцульщині зверталися дослідники ХІХ ст. (друга частини «Гуцульщини» В. Шухевича вийшла в 1901 р., тобто у ХХ ст.) [15, с. 364]. Автор розділу про кераміку Юрій Лащук також згадав В. Шухевича лише раз — на початку розділу, притому зробивши покликання на четверту частину його праці (хоча гуцульське гончарство охарактеризовано у другій частині). Стосовно художньої обробки металу, то дослідниця Любов Суха в однойменному роз-

ділі зазначила: «Письмових джерел, що стосуються цього питання, в дорадянський період небагато. У них переважно згадуються поодинокі вироби художніх предметів побуту з кольорових металів. Повніші відомості по художній обробці кольорових металів на Гуцульщині подають Л. Вербицький та В. Шухевич. Проте названі дослідники не розглядали гуцульського художнього металовиробництва в його історичному розвитку, не шукали його коріння в давніх слов'янських традиціях, а схилилися до думки, що воно запозичено від культур Сходу або Заходу» [19, с. 411]. Ганна Горинь — автор підрозділу «Художня обробка шкіри», звернула увагу на інформацію з «Гуцульщини» В. Шухевича про «уклад з обводами», коли прикрашали не лише зовнішню сторону торби-«табівки», а й її бічні сторони [6, с. 420; 21, с. 286].

Попри значний внесок В. Шухевича у популяризацію робіт родини Шкрібляків (Юрія та його синів Василя, Миколи та Федора) з Яворова, Марка Мегеденюка з Річки та інших майстрів, автор підрозділу «Різьбярство» до «Гуцульщини» 1983 р. Микола Моздир, під час характеристики їх внеску в розвиток цього народного промислу, не покликається на «Гуцульщину» В. Шухевича (хоча в ній цим видатним різьбярям відведене чільне місце). Дослідник згадує етнографа лише раз, і то занадто критично. М. Моздир пише, що свідченням давнього побутування плоскої різьби на Гуцульщині слід уважати унікальні дерев'яні ікони — «образи», висотою від 25 до 45 см. В. Шухевич, за твердженням мистецтвознавця, помилився, коли, без жодних аргументів, датував їх ХVІІ ст. М. Моздир стверджує, що за технікою обробки та станом збереженості (шість таких ікон зберігається у фондах Музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України) їх можна датувати ХVІІІ ст. [13, с. 388; 21, с. 294—295].

Трохи більше уваги інформації з «Гуцульщини» В. Шухевича про народні промисли та ремесла приділено в праці «Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат». Проте і тут автори зробили низку помилок у покликаннях (у бібліографічному описі томів «Гуцульщини») [1; 7; 14; 18].

Отже, на основі викладеного можна зробити такі висновки. Матеріали про господарські заняття га-

лицьких гуцулів, поміщені Володимиром Шухевичем у його праці «Гуцульщина», стали важливим порівняльним фактажем для багатьох карпатознавців. Їх достатньо повно використали під час написання своїх монографій Степан Павлюк (про землеробство), Мар'ян Мандибур (про полонинське пастикування), Михайло Глушко (характеризуючи лісосплав). Саме ці вчені найбільш детально та під критичним кутом зору проаналізували етнографічний доробок В. Шухевича, присвячений господарським заняттям галицьких гуцулів.

Достатньо скупо використано відомості з праці В. Шухевича в колективній монографії 1983 р. «Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження» (лише підрозділ про мисливство написаний майже повністю на її матеріалах). Зокрема, у підрозділах, присвячених традиційним ремеслам, покликань на працю В. Шухевича — обмаль (хоча етнограф у «Гуцульщині» присвятив їм багато уваги).

1. Боньковська С. Художній метал / Софія Боньковська // Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат : у 4 т. / гол. ред. С. Павлюк. — Львів : Інститут народознавства НАН України, 2006. — Т. II: Етнологія та мистецтвознавство. — С. 727—751.
2. Герус Л. Гуцульська сирна пластика / Людмила Герус // Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат : у 4 т. / гол. ред. С. Павлюк. — Львів : Інститут народознавства НАН України, 2006. — Т. II: Етнологія та мистецтвознавство. — С. 789—800.
3. Глушко М.С. Лісозаготівлі / М.С. Глушко // Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження / відп. ред. Ю.Г. Гошко. — Київ : Наукова думка, 1987. — С. 119—125.
4. Глушко М.С. Шляхи сполучення і транспортні засоби в Українських Карпатах другої половини XIX — поч. XX ст. / М.С. Глушко. — Київ : Наукова думка, 1993. — 228 с.
5. Глушко М.С. Генезис тваринного запрягу в Україні (Культурно-історична проблема) / Михайло Глушко. — Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2003. — 444 с.
6. Горинь Г.Й. Художня обробка шкіри / Г.Й. Горинь // Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження / відп. ред. Ю.Г. Гошко. — Київ : Наукова думка, 1987. — С. 417—422.
7. Кошовий О. Кераміка / Олег Кошовий // Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат : у 4 т. / гол. ред. С. Павлюк. — Львів : Інститут народознавства НАН України, 2006. — Т. II: Етнологія та мистецтвознавство. — С. 766—788.
8. Мандибур М.Д. Допоміжні види занять / М.Д. Мандибур, Р.Й. Федина // Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження / відп. ред. Ю.Г. Гошко. — Київ : Наукова думка, 1987. — С. 146—157.
9. Мандибур М.Д. Землеробство / М.Д. Мандибур, С.П. Павлюк // Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження / відп. ред. Ю.Г. Гошко. — Київ : Наукова думка, 1987. — С. 108—119.
10. Мандибур М.Д. Полонинське господарство Гуцульщини другої половини XIX — 30-х років XX ст. / М.Д. Мандибур. — Київ : Наукова думка, 1978. — 191 с.
11. Мандибур М.Д. Тваринництво / М.Д. Мандибур, М.П. Тиводар // Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження / відп. ред. Ю.Г. Гошко. — Київ : Наукова думка, 1987. — С. 97—108.
12. Могилич І.Р. Полонинське будівництво / І.Р. Могилич // Народна архітектура Українських Карпат XV—XX ст. — Київ : Наукова думка, 1987. — С. 126—161.
13. Моздир М.І. Різьбярство / М.І. Моздир // Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження / відп. ред. Ю.Г. Гошко. — Київ : Наукова думка, 1987. — С. 388—405.
14. Никорак О. Тканини українців Карпат / Олена Никорак // Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат : у 4 т. / гол. ред. С. Павлюк. — Львів : Інститут народознавства НАН України, 2006. — Т. II: Етнологія та мистецтвознавство. — С. 668—693.
15. Никорак О.І. Художнє ткацтво / О.І. Никорак // Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження / відп. ред. Ю.Г. Гошко. — Київ : Наукова думка, 1987. — С. 364—379.
16. Павлюк С.П. Народна агротехніка українців Карпат другої половини XIX — початку XX ст. (Історико-етнографічне дослідження) / С.П. Павлюк. — Київ : Наукова думка, 1986. — 172 с.
17. Рибарук М.Т. Вироби з рогу та сиру / М.Т. Рибарук, М.І. Базак // Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження / відп. ред. Ю.Г. Гошко. — Київ : Наукова думка, 1987. — С. 437—440.
18. Станкевич М. Художнє дерево / Михайло Станкевич // Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат : у 4 т. / гол. ред. С. Павлюк. — Львів : Інститут народознавства НАН України, 2006. — Т. II: Етнологія та мистецтвознавство. — С. 709—726.
19. Суха Л.М. Художня обробка металу / Л.М. Суха // Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження / відп. ред. Ю.Г. Гошко. — Київ : Наукова думка, 1987. — С. 411—417.
20. Шухевич В. Гуцульщина. — Ч. 1 / Володимир Шухевич. — Львів : НТШ у Львові, 1899. — 144 с. — (Матеріяли до українсько-руської етнології. — Т. II).
21. Шухевич В. Гуцульщина. — Ч. 2 / Володимир Шухевич. — Львів : НТШ у Львові, 1901. — С. 145—320. — (Матеріяли до українсько-руської етнології. — Т. IV).

Andrii Karpenko

THE CHARACTERISTIC
OF HUTSUL'S HOUSEHOLD TRADE
BY V. SHUKHEVYCH IN REFLECTION
OF UKRAINIAN ETHNOLOGISTS
IN THE SECOND HALF OF THE XX —
EARLY XXI CENTURIES

On the basis of analysis of the first two parts of «Hutsulshchyna» by V. Shukhevych and researches of the famous Carpathian studying explorers of the second half of the XX — early XXI centuries, which used materials placed in them, the informational potential of the V. Shukhevych's work concerning the household trade of Galician Hutsuls has been characterized in the article. The special emphasis has been made on Stepan Pavliuk, Marian Mandybura and Mykhailo Hlushko's monographs, the collective monographs such as «Hutsulshchyna: historical and ethnological researches» (1987), «Ethnogenesis and ethnic history of Ukrainian Carpathians' population» (2006).

Keywords: Volodymyr Shukhevych, «Hutsulshchyna», Hutsuls, household trades, animal husbandry, agriculture, logging, home crafts and handicrafts.

Андрій Карпенко

ХАРАКТЕРИСТИКА
ХОЗЯЙСТВЕННЫХ ЗАНЯТИЙ ГУЦУЛОВ
ВОЛОДЫМЫРОМ ШУХЕВИЧЕМ
В РЕФЛЕКСИИ УКРАИНСКИХ ЭТНОЛОГОВ
ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX —
НАЧАЛА XXI в.

На основе анализа первых двух частей «Гуцульщина» Володымыра Шухевыча и исследований известных карпатознавцев второй пол. XX — нач. XXI в., которые использовали помещенные в них материалы, охарактеризованы информационный потенциал работы В. Шухевича по хозяйственным занятиям галицких гуцулов. Особый акцент сделан на монографии Стэпана Павлюка, Марьяна Мандыбуры, Мыхайла Глушка, а также на коллективных монографиях — «Гуцульщина: Историко-этнографическое исследование» (1987), «Этногенез и этническая история населения Украинских Карпат» (2006).

Ключевые слова: Володымыр Шухевыч, «Гуцульщина», гуцулы, хозяйственные занятия, животноводство, земледелие, лесозаготовки, домашние промыслы и ремесла.